

Sygn. akt I CSK 54/07

POSTANOWIENIE

Dnia 17 maja 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

w sprawie z powództwa M.K.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezydenta Miasta W. i
PW.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 maja 2007 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od postanowienia Sądu Apelacyjnego

z dnia 28 września 2006 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu
Okręgowego w W. z dnia 29 maja 2006 r., sygn. akt [...] i sprawę
przekazuje temu Sądowi do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 29 maja 2006 r. umorzył postępowanie w sprawie o ustalenie, że pozwana PW. nie nabyła wieczystego użytkowania części bliżej oznaczonej działki gruntu położonej w W. U podłoża tego rozstrzygnięcia legło stanowisko, że sprawa ta po wejściu w życie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005r., Nr 164, poz. 1365 ze zm., dalej: ustawa o szkolnictwie wyższym) może być rozstrzygana wyłącznie w trybie administracyjnym.

Stanowisko takie podzielił Sąd Apelacyjny, który postanowieniem z dnia 28 września 2006 r. oddalił zażalenie powoda na to postanowienie.

Skarga kasacyjna powoda - oparta na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 256, 276 ustawy o szkolnictwie wyższym, a także art. 2 § 1, art. 3, 385 k.p.c., i zmierza do uchylecia orzeczeń sądów niższych instancji oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowa kwestia, która wymaga rozstrzygnięcia, dotyczy dopuszczalności drogi sądowej. Zajęcie stanowiska w tej kwestii nie może się obejść bez przypomnienia, że przedmiotem procesu jest tzw. roszczenie procesowe, oderwane od materialnoprawnego „usprawiedliwienia” roszczenia zgłaszanego w pozwie. Roszczenie procesowe oznacza możliwość wniesienia sprawy do sądu i żądania ochrony; jest ono instytucją czysto procesową, niekiedy niemającą odzwierciedlenia w prawie cywilnym materialnym. Obowiązkiem sądu jest zajęcie się roszczeniem procesowym według treści żądania, niezależnie od tego, czy jest ono merytorycznie uzasadnione. Jeśli według twierdzeń powoda zawartych w pozwie, między nim a pozwanym istnieje stosunek cywilnoprawny, droga sądowa jest dopuszczalna i pozew nie może być odrzucony z powodu jej braku, a postępowanie przed sądem ma dopiero wykazać, czy twierdzenie będące jego przedmiotem znajduje podstawę w przepisach prawa materialnego.

Podstawę dla oceny dopuszczalności drogi sądowej stanowi zatem roszczenie procesowe, a więc, najogólniej, oderwane od prawa materialnego

twierdzenie powoda o istnieniu jakiegoś uprawnienia, przedłożone sądowi celem udzielenia mu ochrony prawnej. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 marca 1999 r., II CKN 340/98 (OSNC 1999, nr 9, poz. 161). Stanowisko to znalazło swój wyraz również w postanowieniu z dnia 8 sierpnia 2000 r., III CKN 927/00 (niepublikowane, Lex 51877), w którego tezie jednoznacznie stwierdzono, że ocena charakteru sprawy dokonywana w celu przesądzenia o dopuszczalności drogi sądowej wyklucza dopuszczalność „wstępnej kontroli” merytorycznej zasadności powództwa; w postanowieniu z dnia 5 stycznia 2001 r., I CKN 1127/00 (niepublikowane, Lex 52462), w którym Sąd Najwyższy zauważył, że jeżeli żądanie powoda obejmuje roszczenie cywilnoprawne, do rozpoznania którego właściwy jest sąd powszechny, to droga sądowa jest dopuszczalna bez względu na to, że w konkretnych okolicznościach może się okazać, iż roszczenie takie powodowi nie przysługuje, albo że jest ono bezzasadne; w uzasadnieniu postanowienia z dnia 6 kwietnia 2000 r., II CKN 285/00 (OSNC 2000, nr 10, poz. 188); w postanowieniu z dnia 14 września 2004 r., III CK 566/03 (niepublikowane, Lex nr 176104) oraz w wielu innych (np. uchwała SN (7) z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 129). W tym samym kierunku szło także orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego (por. wyrok TK z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99, OTK 2000, nr 5, poz. 143) oraz poglądy literatury.

Ten nurt orzecznictwa łączy się z konstytucyjnymi i międzynarodowymi uwarunkowaniami przesłanki drogi sądowej, związanymi z gwarantowanym art. 45 w zw. z art. 78 ust. 2 Konstytucji, art. 6 ust. 1 EKPCz i art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., nr 38, poz. 167) prawem do sądu i zakazem zamykania drogi sądowej dla dochodzenia naruszonych wolności i praw.

W świetle przedstawionych uwag oraz art. 1 i 2 § 1 i 3 k.p.c. przyjęć zatem należy, że droga sądowa jest dopuszczalna, jeśli sprawa ma charakter sprawy cywilnej w znaczeniu materialnym i nie ma przepisu szczególnego, który przekazywałby jej rozpoznanie do właściwości organu innego niż sąd powszechny. Droga sądowa dopuszczalna jest również wtedy, gdy sprawa ma charakter sprawy cywilnej w znaczeniu formalnym. Z niedopuszczalnością drogi sądowej mamy natomiast do czynienia wtedy, gdy sprawa nie ma charakteru sprawy cywilnej ani

w znaczeniu materialnym, ani w znaczeniu formalnym, albo sprawa ma wprawdzie charakter sprawy cywilnej w znaczeniu materialnym, ale na podstawie szczególnego przepisu przekazana została do właściwości innego organu niż sąd powszechny (por. uchwała SN z dnia 23 lutego 2005 r., III CZP 85/04, OSNC 2006, nr 1, poz. 4).

W przedmiotowej sprawie powód żądając ustalenia, że PW. nie nabyła prawa wieczystego użytkowania bliżej oznaczonej działki gruntu zmierza, w jego ocenie, do usunięcia niepewności, co do prawa majątkowego. Takie samoistne powództwo o ustalenie jest niewątpliwie dopuszczalne na podstawie art. 189 k.p.c. Nie może więc nasuwać wątpliwości pogląd, że art. 189 k.p.c. stanowi podstawę do dochodzonego przez powoda roszczenia, którego przedmiotem jest żądane ustalenie, a co za tym idzie, że sprawa niniejsza ma niewątpliwie charakter sprawy cywilnej w znaczeniu materialnym. Z art. 256 ustawy o szkolnictwie wyższym zaś nie wynika, aby rozpoznanie tego roszczenia zostało przekazane do właściwości innego organu niż sąd powszechny. Przepis ten bowiem nie daje możliwości osobie mającej, w jej ocenie, interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. do wszczęcia postępowania przed innymi organami niż sądy powszechne o ustalenie, że dana uczelnia publiczna nie nabyła prawa wieczystego użytkowania gruntu.

Skoro zatem przedmiotem żądania pozwu jest roszczenie o ustalenie przewidziane w art. 189 k.p.c., to podzielenie stanowiska sądów niższej instancji prowadziłoby do niedopuszczalnego rozszerzenia wyjątków od dopuszczalności drogi sądowej w sprawach cywilnych pod rządami ustawy o szkolnictwie wyższym. Innym natomiast zagadnieniem jest, że, jak wskazano, w konkretnych okolicznościach może się okazać, iż roszczenie takie powodowi nie przysługuje, albo że jest ono bezzasadne.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w postanowieniu.